

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

08 квітня 2016 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 24

Відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом.

Одним із заходів забезпечення такого права є незалежність суддів та заборона втручання у здійснення правосуддя у будь-який спосіб (стаття 6 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

До Ради суддів України надходять численні звернення від судів і суддів щодо блокування приміщень судів, їх мінування, тиску, погроз, навіть фізичної розправи над судьями з метою схилити їх до прийняття того рішення, яке вважають правильним ті чи інші політики, громадські діячі, тощо.

У Висновку № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо стандартів незалежності судової влади та незмінюваності суддів зазначено, що незалежність суддів є передумовою верховенства права та основоположною гарантією справедливого суду. На суддів "покладається відповідальність за прийняття остаточного рішення стосовно життя людини, свобод, прав, обов'язків та власності громадян". Незалежність суддів є прерогативою чи привілеєм не для захисту власних інтересів, а в інтересах верховенства права та тих, хто шукає й очікує правосуддя. Ця незалежність повинна існувати як щодо суспільства в цілому, так і щодо сторін будь-якої судової справи, стосовно якої судді повинні винести рішення.

Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи

державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, яка ухвалена 17 листопада 2010 року, зазначає, що потрібно вжити всіх необхідних заходів для забезпечення поваги, захисту і сприяння незалежності та неупередженості суддів (пункт 13). Коментуючи рішення суддів, виконавча та законодавча влада мають уникати критики, яка може підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї (пункт 18).

Виконавча і законодавча гілки влади зобов'язані надавати весь необхідний і достатній захист у випадках, коли функціонування судів перебуває під загрозою фізичного нападу або залякування, спрямованих на представників судової влади (пункт 52 Висновку № 18 (2015) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи про місце судової влади та її відносин з іншими гілками влади в сучасних демократіях).

У пункті 11 цього Висновку зазначено: «...Судова влада покладається на інші гілки влади щодо забезпечення її ресурсами та засобами...».

У пункті 19 Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи Rec (2000) 19 щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя, наголошується на тому, що: «Прокурори повинні поважати незалежність і неупередженість суддів; а саме, вони ніколи не повинні ні ставити під сумнів судові рішення, ні перешкоджати їхньому виконанню, зберігаючи використання їх права на процедуру апеляції або на будь-яку іншу пояснювальну процедуру.».

Також у пункті 41 Пояснювальної записки до Бордоської декларації, прийнятої Консультативною радою європейських суддів (КРЕС) і Консультативною радою європейських прокурорів (КРЕП) 18 листопада 2009 року (Висновок № 12 (2009) КРЕС та Висновок № 4 (2009) КРЕП щодо взаємовідносин між суддями та прокурорами у демократичному суспільстві) зазначається, що «Прокурори повинні утримуватися від публічних коментарів і заяв в засобах масової інформації, які можуть створити враження прямого або опосередкованого тиску на суд для досягнення винесення певного рішення або які можуть впливати на справедливість процесу.».

Радою суддів України неодноразово приймалися рішення, якими вона зверталася до Міністерства внутрішніх справ України з проханням щодо посилення охорони приміщень судів та забезпечення громадського порядку в судах, безпеки відвідувачів судів, суддів та працівників; щодо необхідності неухильно дотримуватись презумпції невинуватості суддів і працівників апаратів судів, які підозрюються у скоєнні правопорушень, а також до

Генеральної прокуратури України стосовно висловлювань прокурорів щодо функціонування судової влади.

Крім того, голови Конституційного Суду України, Верховного Суду України, Ради суддів України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого адміністративного суду України, Вищого господарського суду України, Вищої ради юстиції, Державної судової адміністрації України, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України зверталися з листом до Президента України Петра Порошенка щодо вирішення питання з фінансуванням відомчої воєнізованої охорони Державної судової адміністрації України, на яку, відповідно до Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про Національну поліцію», покладені обов'язки стосовно охорони судів, органів судової влади, державного захисту суддів, членів їх сімей та майна, забезпечення безпеки учасників судового процесу та осіб, взятих під варту, визначені статтями 138, 157 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

У відповіді, яка надійшла на адресу керівників судової влади, зокрема зазначається, що додаткові видатки на створення та функціонування відомчої воєнізованої охорони, визначені ДСА України, становлять 983,5 мільйонів гривень і джерела покриття вказаних витрат державного бюджету, на даний час, відсутні. У листі, який підписав заступник Міністра фінансів України пан Качур, також вказується, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09 листопада 2015 року № 906 до початку виконання у повному обсязі повноважень відомчою воєнізованою охороною ДСА України, охорону судів, інших органів та установ судової системи здійснюють підрозділи Національної гвардії та Національної поліції України.

На жаль, правоохоронні органи, на які законом покладено обов'язок щодо забезпечення безпеки суддів і працівників апарату судів, нерідко безпідставно залишають без реагування повідомлення про надходження погроз та інших протиправних діянь щодо суддів та працівників апарату судів. Не виконуються повною мірою вимоги щодо негайного вжиття належних заходів за кожним випадком зазначених протиправних дій всупереч приписам статті 18 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». Не завжди ефективними є заходи щодо розслідування злочинів проти життя, здоров'я суддів та їх близьких родичів.

Прикладом такої бездіяльності є події, що відбувалися в Приморському районному суді міста Одеса 16-17 березня 2016 року, коли під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів стосовно працівників Чорноморського міського відділу поліції ГУНП України в Одеській області

Панішкевича О.А. та Дмитрука П.О., які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених частиною другою статті 146, частиною другою статті 365, частиною третьою статті 368, частиною третьою статті 371 Кримінального кодексу України, так звані «громадські активісти» вчиняли провокативні дії, порушували правила поведінки громадян у суді та громадський порядок, висловлювалися нецензурною лайкою, намагалися силоміць увійти до приміщення нарадчої кімнати, в якій перебував слідчий суддя Коваленко В.М., розміщали плакати, що містили образливі та такі, що принижують авторитет судової влади написи, на фоні яких фотографувалися, погрожували, поводитися зухвало та образливо по відношенню до працівників апарату суду та суддів, а також сторонніх відвідувачів суду.

Грубо порушуючи громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжувались особливою зухвалістю та винятковим цинізмом, вказані особи розпочали в службовому приміщенні суду гру у футбол. У цей же час до приміщення суду прибули представники ЗМІ та голова ГУНП України в Одеській області Лорткіпанідзе Г.Г.

Такі ж дії вчинено наступного дня у судовому засіданні під час розгляду цивільних справ під головуванням судді Кічмаренка С.М. Задля припинення порушення громадського порядку та запобігання подальших образ «громадським активістам» Сидоренку А.Л., Ткаченко Н.А. та Лапчику О.П. було висловлено коректне зауваження, у відповідь на яке Сидоренко А.Л. наніс чисельні удари кулаком в обличчя та область голови співробітників суду Неткова М. та Куцарова В.І., розірвавши одяг останнього.

Внаслідок протиправних дій порушувався громадський порядок, не відбулися численні судові засідання. Фактично відбулося захоплення частини адміністративної будівлі Приморського районного суду м. Одеса.

Присутні при цьому співробітники ГУНП України в Одеській області та викликані за номером 102 поліцейські не вживали жодних передбачених законодавством та обов'язкових для них заходів щодо попередження чи припинення вказаних протиправних дій.

Прикро, що такі дії відбулися після оприлюднення 9 лютого 2016 року бувшим заступником Генерального прокурора України Сакварелідзе Д.Г. на своїй офіційній сторінці в соціальній мережі Facebook за веб-адресою: <https://www.facebook.com/davit.sakvarelidze> текстово-графічного призиву до всіх осіб, які не згодні з рішеннями судді Кічмаренка С.М., звернутися до прокуратури, зокрема до нього, як прокурора Одеської області, що є прямим перевищенням повноважень прокурора відповідно до Закону України «Про прокуратуру», та у присутності працівників та керівництва ГУНП України в

Одеській області.

Крім того, останнім часом непоодинокими стали випадки, коли працівники поліції прибувають до суду на хибні виклики учасників процесу (сторін по справі) та присутніх в залі суду осіб за повідомленням останніх нібито про вчинення злочинів в приміщенні суду із завідомо неправдивих підстав.

Так, 22 січня 2016 року під час розгляду суддею Сихівського районного суду м. Львова Теслюком Д. Ю. цивільної справи № 464/6149/15-ц за позовом Львівського комунального підприємства «Дністер» до Родіної Н.С., Родіна Д.О. про стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги, присутні в залі судового засідання особи, зателефонувавши з мобільного телефону у службу 102, здійснили виклик з надуманих підстав вчинення якого-небудь злочину. Такі дії було вчинено з метою зриву судового засідання та незаконного впливу на суд.

На завідомо неправдивий виклик до суду прибули працівники патрульної поліції м. Львова, які, перебуваючи в приміщенні суду, а саме в залі судового засідання № 2, не з'ясувавши обставин, почали вчиняти дії, які формально відповідали їх посадовим обов'язкам, однак, по суті призвели до зриву судового засідання та блокування роботи суду.

Такі випадки за останній період мали місце в Сихівському, Залізничному та Личаківському районних судах м. Львова, а також у Жовтневому районному суді м. Кривого рогу Дніпропетровської області.

Рада суддів України вважає недопустимим невиконання працівниками правоохоронних органів покладених на них обов'язків, наслідком чого стало і зухвале побиття судді-секретаря судової палати у кримінальних справах апеляційного суду Черкаської області Охріменко Н. І. у її будинку, нанесення їй тяжких тілесних ушкоджень та зникнення особи з місця злочину.

Як стало відомо, 22 березня 2016 року близько 6:35 ранку суддя помітила розбиту шибку і зателефонувала до Чорнобаївського відділу поліції Головного управління Національної поліції в Черкаській області на гарячу телефонну лінію 102, повідомивши про проникнення невідомих у її будинок. Однак, на виклик правоохоронці не приїхали, що дало змогу злочинцям нанести судді численні тілесні ушкодження різної тяжкості і безперешкодно зникнути з місця події, забравши з собою матеріальні цінності.

Ще одним прикладом бездіяльності правоохоронних органів є подія, яка відбувалася в апеляційному суді Донецької області під час розгляду апеляційної скарги захисника Пікуліна Р.М. на ухвалу слідчого судді Артемівського міськрайонного суду Донецької області, якою продовжено

запобіжний захід у вигляді тримання під вартою бійцю добровольчого батальйону «Донбас» Коростельову Ю.О., підозрюваному у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого частиною третьою статті 187 Кримінального кодексу України, тобто розбій при обтяжуючих обставинах. Присутніми громадянами під червоно-чорними прапорами «Правого сектору», а також невідомими особами в камуфляжній формі, в присутності захисника Д. Коробко був застосований безпрецедентний тиск на колегію суддів з вимогою прийняти рішення, яке би відповідало вимогам цих громадян, а саме - негайно звільнити з-під варти Коростельова Ю.О. Ці дії супроводжувались образами на адресу суддів, погрозами розправи, в тому числі застосування гранати, застосуванням фізичного насильства, в результаті чого двоє суддів-жінок із колегії суддів Ковалюмнус Є.Л. та Смірнова В.В. були заблоковані та, фактично, стали заручниками цих громадян, а суддя Гаврилова М.В., не дивлячись на застосування до неї фізичного насильства, зуміла покинути зал судового засідання. Під час цих подій в залі судового засідання був присутній народний депутат України Маркевич Я.В.

Тільки шляхом тривалих перемов (біля двох годин) адміністрації суду з представниками громадян, що вчиняли насильницькі дії, захисником Д. Коробко судді були звільнені.

Цілком розділяючи засади судового провадження у вигляді забезпечення вільного доступу громадян до суду, слід констатувати, що таке зловживання принципами гласності та відкритості суду призводить до викривлення позитивної ролі цих засад та мінімізації гарантій незалежності і недоторканості суддів, а також впливу на суд і суддів на користь одного з учасників судових засідань, що порушує принцип рівності сторін та безсторонності суддів. Тим більше, що такі події, і не в перший раз, відбуваються в зоні проведення АТО, де підвищена можливість неконтрольованого застосування зброї.

При цьому слід зауважити, що наявні також випадки, коли працівниками правоохоронних органів, які виконують обов'язки з охорони приміщень установ судової системи України, допускають непоодинокі випадки некоректної поведінки і грубі висловлювання у спілкуванні з відвідувачами, які, в свою чергу, сприймають таких осіб як представників судів, що підриває авторитет судової влади.

Заслухавши та обговоривши інформацію голови Ради суддів України Сімоненко В.М. про реагування правоохоронних органів на випадки

протиправної поведінки стосовно суддів, відповідно частини п'ятої статті 131 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та Положення про Раду суддів України, затвердженого 16 вересня 2010 року рішенням Х позачергового з'їзду суддів України (зі змінами), **Рада суддів України**

в и р і ш и л а :

1. Звернутися до Міністерства внутрішніх справ України стосовно вжиття невідкладних заходів щодо посилення:

- охорони судів, інших органів та установ судової системи;
- безпеки суддів, працівників апарату судів, підвищення ефективності здійснення досудового розслідування злочинів проти життя, здоров'я суддів та їх близьких родичів з метою недопущення аналогічних випадків в подальшому;
- контролю за належною поведінкою працівників правоохоронних органів під час спілкування з відвідувачами судових установ при виконанні службових обов'язків з охорони приміщень, недопущення некоректного поведіння та вжиття грубих висловлювань.

2. Рекомендувати Державній судовій адміністрації України вжити заходів щодо:

- встановлення відеоспостереження у всіх судах;
- прискорення створення відомчої воєнізованої охорони Державної судової адміністрації України.

3. Звернутися до Кабінету Міністрів України щодо вирішення питання про виділення коштів, необхідних на створення та функціонування відомчої воєнізованої охорони судів.

4. Звернутися до Міністерства юстиції України щодо прискорення реєстрації наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Тимчасового порядку охорони судів, інших органів та установ судової системи, а також установ судових експертиз».

5. Звернутися до Національної поліції України з пропозицією створення робочої групи з розробки інструкцій (алгоритму дій правоохоронців) із запобігання порушень правопорядку у судах групами громадян чи окремими громадянами.

6. Звернутися до Генеральної прокуратури України щодо надання оцінки бездіяльності правоохоронних органів, які були присутні під час подій 16-17 березня 2016 року у Приморському районному суді м. Одеси, а також Чорнобаївського відділу поліції Головного управління Національної поліції в Черкаській області, які 22 березня 2016 року не приїхали на виклик, що дало змогу злочинцям нанести судді Охріменко Н.І. численні тілесні ушкодження різної тяжкості і безперешкодно зникнути з місця події, забравши з собою матеріальні цінності. За результатами перевірки повідомити Раду суддів

України.

7. Звернутись до Генерального прокурора України щодо неприпустимості з боку посадових осіб прокуратури розміщення в соціальних мережах будь-яких повідомлень, спрямованих на заклики переслідування суддів, таких, що принижують честь і гідність суддів та носять фактично характер впливу або тиску на суддів.

8. Звернутись до головного управління Національної поліції України в Одеській області щодо проведення службової перевірки стосовно бездіяльності працівників поліції, які виїжджали 16-17 березня 2016 року для забезпечення громадського порядку у Приморському районному суді м. Одеси області. Про результати службової перевірки повідомити Раду суддів України.

9. Комітету забезпечення гарантій незалежності суддів, правового захисту суддів, соціального захисту суддів та їх сімей Ради суддів України здійснити аналіз фактів втручання в роботу судів (блокування роботи судів, приниження авторитету судової влади, тощо).

10. Zobov'язati Komitet z pitan'ь komunikaції Radi suddiv Ukraїni shiroko visvitlyuvati v ZMI vipadki shodo nepravomirnoho vtruchannya vidnosno sudiv i suddiv.

11. Zvernutися do Verkhovnoї Radi Ukraїni shodo priynnyattя zakonoproektu «Pro garantії svobody mirnykh zibranyh».

12. Rekomendувати головам судiv загальної юрисдикції:

- provodити v судах брифінги shodo кожного vipadku nepravomirnoї поведінки i порушення громадського порядку v судах z роз'ясненням мотивів поведінки громадських активістів та їх вимог;

- zazdalegidь povіdomlyati pravoохоронні органи pro rozglyad rezonansnykh sprav z metoю zabezпечення посиленої охорони суду, a v подальшому відомчої воєнізованої охорони Державної судової адміністрації України.

13. Rekomendувати головам судiv, zборам судdiv, суддям оперативно вживати заходiv shodo реагування на прояви неповаги до суду, впливу на судdiv по певним справам та бездіяльність правоохоронних органiv z privodu protиправної поведінки v судах.

**Голова
Ради суддів України**

В. Сімоєнко